

Світові перспективи

Серія «Світові перспективи» присвячена концепції людини, народженої всесвітом, що сприймається через актуальне бачення сьогодення. Мета серії — презентувати невеличкі книжки, авторами яких є найбільш свідомі й відповідальні представники сучасної думки. Кожна книга віддзеркалює погляди й переконання її автора та визначає взаємозв'язок мінливих релігійних, наукових, мистецьких, політичних, економічних і соціальних впливів із загальним досвідом людини.

Цю серію присвячено перегляду всіх тих сторін людської діяльності, яких фахівців вчили безпечно оминати. Вона інтерпретує сучасні й минулі події, котрі втручаються в життя людини у світову епоху, що повсякчас розвивається, а також робить припущення щодо того, чого може досягти людина, коли її охоплює непохитна внутрішня потреба шукати те, що хвилює її найдужче. Ця серія має на меті запропонувати нові перспективи з погляду світу й розвитку людства, водночас не порушуючи тісного зв'язку між універсальним та індивідуальним, динамікою і сталою формою, свободою й долею. Кожен автор розкриває свій

предмет із широкої перспективи світової спільноти, а не виключно з юдейсько-християнської, західної чи європейської.

У книжках серії розглядаються певні фундаментальні питання, яким приділяють замало уваги в умовах сучасної духовної, моральної та політичної кризи, у світлі технології, що вивільнила творчу енергію народів. Наші автори мають справу із чимраз глибшим усвідомленням, що дух і природа — невід'ємні, що інтуїція та здоровий глузд повинні відновити свою важливість як засоби сприйняття й злиття внутрішнього та зовнішнього світів.

Серія «Світові перспективи» покликана довести, що концепція цілісності та єдності організму є вищою й конкретнішою, аніж концепція матерії та енергії. Таким чином, може видатися, що й сама наука має на меті інтерпретувати фізичний світ матерії та енергії з позиції біологічного уявлення про організм. Ця серія є спробою показати важливість значення життя, біології не такими, як у лабораторній пробірці, а через досвід, що його життя дарує організму. Бо ж принцип життя — в напрузі, що з'єднує дух зі світом матерії. Елемент життя домінує в самій тканині природи, а отже, перетворює існування, біологію на трансемпіричну науку. Закони життя народжуються за межами їхніх простих фізичних проявів і змушують нас зважати на своє духовне джерело.

Насправді розширення концептуальних меж сприяло не тільки наведенню ладу у відповідних науках, а й відкриттю аналогій у ставленні людини до аналізу та синтезу досвіду в окремих галузях знання, пропонуючи можливість більш усеохопно, об'єктивно описати значення життя.

У цих книжках показано, що знання вже не становлять собою маніпулювання людиною та природою як силами, що протистоять одна одній, тут не йдеться про зведення даних до суто статистичного ладу. Знання є способом звільнити людство від деструктивної сили страху, воно вказує на шлях до мети, яка полягає в реабілітації людської волі та відродженні віри й довіри до людської особистості. Праці цієї серії також прагнуть відкрити той факт, що заклики до образів, систем та представників влади стають дедалі менш наполегливими, тимчасом як і на Сході, і на Заході зростає бажання відновити гідність, цілісність і самореалізацію, що є невід'ємними правами людини. Людини, котра тепер може керувати змінами завдяки усвідомленим цілям і в світлі раціонального досвіду.

Інші суттєві питання, що їх досліджували в цих працях, стосуються проблем міжнаціонального розуміння, а також питань упередженості, наслідком якої є напруження та антагонізм. Під час нашої світової епохи зростає здатність сприймати і брати на себе відповідальність — це вказує на

нову реальність, у межах якої індивід і сукупність індивідів доповнюють одне одного і стають одним цілим; на те, що тоталітаризм і правих, і лівих похитнувся у своєму універсальному бажанні повернути собі авторитет істини, яка підкорює все людство. Останнє тепер може покластися не на пролетарський авторитаризм, не на секуляризований гуманізм — обидва вже зрадили духовне надбання історії, — а на сакраментальне братерство та єдність знань. Це нове усвідомлення сприяло розширенню людських обривів попри всі завади, а революцію людської думки можна порівняти з основним припущенням стародавніх греків про суверенітет розуму; її можна співвіднести з осяйністю моральної істини, яку проголошували біблійні пророки; вона подібна до фундаментальних постулатів християнства; це як початок нової наукової ери, науки про рушійні сили, експериментальний фундамент якої заклали ще Галілей в епоху Ренесансу.

Важливим прагненням цієї серії є перегляд суперечливих сенсів і визначень, що їх сьогодні приписують таким термінам, як «демократія», «свобода», «справедливість», «любов», «мир», «братерство» та «Бог». Метою таких досліджень є очистити шлях для створення істинної *світової* історії не з погляду нації, раси чи культури, а згідно зі ставленням людини до Бога, самої себе, своїх побратимів та всесвіту, що виходить за межі

власних інтересів. Значення «світової епохи» полягає в шанобливому ставленні до людських надій і мрій, що загалом приводить до глибшого розуміння основних цінностей усіх народів.

Сьогодні люди і на Сході, і на Заході відкривають для себе той факт, що між ними існує міцний зв'язок, незважаючи на будь-які суперечливі моменти, і це формує більш фундаментальну єдність, аніж проста згода думок та доктрин. Люди починають усвідомлювати, що всі вони мають ті самі первісні бажання і схильності, що панування людини над людиною вже не можна виправдовувати апелюванням до Бога чи природи. Така свідомість є плодом духовної і моральної революції, грандіозного сейсмічного зрушення, через яке зараз проходить усе людство.

Серію «Світові перспективи» було заплановано для того, щоб проникнути в сутність людини, яку не тільки визначає історія, а яка й сама визначає історію. Історію слід розуміти не лише як таку, що стосується життя людини на цій планеті, а й як ту, що містить космічні впливи, котрі пронизують наш людський світ.

Наше покоління відкриває для себе, що історія не підкоряється соціальному оптимізму сучасної цивілізації і що організація людських спільнот та встановлення справедливості, свободи й миру є не тільки інтелектуальними досягненнями, а водночас духовними і моральними, такими,

що вимагають плекати цілісність людської особистості та створювати нескінченний виклик для людини, що виринає з безодні безглуздості й страждань задля оновлення у повноті її життя. «Бо ж якими є думки людини — такою стає й вона сама, тому вони потребують очищення й трансформації. І, якби розум прагнув істини так, як він прагне того, що сприймає своїми чуттями, хто не звільнився б тоді від пут?»¹

Сьогодні людство має силу, що протистоїть стерильності й небезпечності кількісної та анонімної масової культури; нове, хоч іноді й незначне відчуття духовного зближення людини зі світом ґрунтується на сприйнятті того, що кожна особистість — священна, на повазі до численних культур. Зростає усвідомлення того, що рівність і справедливість не можна оцінювати виключно в цифрах, бо вони є пропорційними й аналогічними у своїй реальності.

Ми стоїмо на межі світової епохи, в якій людське життя прагне реалізувати нові форми. Ми усвідомлюємо, що розділення людини й природи, часу і простору, свободи і безпеки є хибним, і перед нами постає нове бачення людини в її органічній цілісності, історії, що пропонує багатство й розмаїття якостей, котрі досі були без-

¹ Майтраяна-упанішада, 6.34.4. 6. (Тут і далі прим. автора, якщо не зазначено інше.)

прецедентними за своєю величчю. Співвідносячи накопичену мудрість людського духу з новою реальністю світової епохи, виголошуючи думки й переконання людини, «Світові перспективи» прагнуть допомогти відродженню надії в суспільстві й гордості за рішення людини щодо того, якою має бути її доля.

Суттєвий розвиток знань призвів до зниження свідомості, і в результаті такої тенденції — через певні сучасні інтерпретації науки — істину почали сприймати тільки у формі її обмежених описів.

Тріумфальний рух науки вперед, який породив нові реалії, пов'язані із субатомним світом, відкинув традиційні припущення щодо причинності та єдності, тож йому майже вдалося похитнути віру людини в її духовну й моральну цінність та в її значущість у межах космічної будови.

Досвід страху, в який занурилася сучасна людина внаслідок невдалої спроби вийти за свої екзистенційні межі, порушив проблему: чи мусять вона жити, повсякчас пізнаючи себе, чи ж ні; чи має вона знищити небуття, а чи небуття знищить її саму. Бо людина була змушена повернутися до своїх джерел унаслідок атрофії сенсу і її анабазис може розпочатися знову — через таємничу велич оновлення її життя.

Страждання й надії цього століття походять із внутрішньої драми, в основі якої — дух як

результат внутрішнього розколу, і з невидимих сил, що зароджуються в серці й мозку людини. Ці страждання й надії також є результатом матеріальних, економічних, політичних і технологічних проблем.

Власне історія не є суто механічним розгортанням подій, у центрі яких людина почувається чужинцем, що потрапив до іншої країни. Особливий акцент на прогресивності людства, особливий пророчий наголос на здійсненні Богом своєї волі через історію й особливий християнський наголос на історичній природі одкровення тепер мають здатися на ласку новій історії, що охоплює нову космологію, — це визначна подія, яка от-от народиться з утроби невидимого всесвіту, що ним є людський розум і серце.

Наша світова епоха є найбільш лиховісною й апокаліптичною з-поміж усіх, крізь які пройшло людство за свою історію. «Світові перспективи» намагаються привернути увагу до основної влади моралі, що діє у всесвіті, тієї влади, до якої людство нарешті має почати докладати максимум зусиль.

Це криза в свідомості, яка набуває чіткіших рис через кризу в науці. Це нове пробудження після тривалого історичного періоду, з якого вона бере свій початок. З одного боку, заперечення, що їх висловив Декарт щодо можливості існування теології як науки, з другого — спростування, які